

zadevah sodil kdo, kdor ne razume našega jezika, to more zahtevati le „Tagblattovec“, ki je prišel iz sveta, ki se imenuje „narobe svet“. — Ne vemo, kje je „Tagblatt“ pobral govornico, da na novo ustanovljeni profesorji frančiškanskega reda niso hoteli priseči na ustavo, rekši, da popred morajo za to privoljenje imeti od prednika svojega reda. „Tagbl.“ je bila ta govornica prav voda na njegov mlin: „gledite — je kričal — da so naši poslanci pravo trdili v deželnem zboru, ko so rekli, da minih nimajo svoje volje, tedaj tudi volilne pravice ne!“ Unidan pa je uradna „Laib. Zeitg.“ naznanila, da je ona govornica o novomeških profesorjih laž. Ali mislite, da je „Tagbl.“ potem preklical laž? Kaj še! Rep je stisnil med noge — pa molčal. — „Kranjski deželni šolski svet in pa nemščina v slovenskih ljudskih šolah.“ Pod tem naslovom je „Slov. Narod“ te dni hudo zaceptal nad dež. šolskim svetom na Kranjskem in djal, „da domači šolski urad na novo vpeljuje v ljudsko šolo nemščino.“ Na to natolcevanje le toliko odgovorimo, da pisavec onih zabavljic ne razume in tudi ne pozná dovolj vseh razmer naših ljudskih šol, posebno ne štirirazrednih mestnih, o katerih se je v 4. seji dež. šolskega sveta govorilo. Ako se je določilo (pa le začasno določilo), da se v 4. razredu mestnih šol podučuje tudi po nemški, razume se to le tako, da naj v tem razredu za letos ostane tako, kakor je bilo do zdaj, namreč, da naj se nemški jezik uči (dokler boljše knjige nimamo) po sedanji šolski knjigi: „Praktisches slovenisch-deutsches Sprachbuch für die oberste Klasse der slovenisch-deutschen Hauptschulen“, po katerem se učenci slovniških izrazov uče v nemškem jeziku; stari, do sedaj veljavni „Lehrgang für Hauptschulen in Krain“ je že to tirjal v 2. polovici 3. razreda glavnih šol, in to se vé da le za to, da učenci stopivši iz 4. razreda mestnih šol v srednje šole so mogli shajati v njih. Srednje šole še tudi niso sedaj tako vredjene, da bi začetni učenci mogli napredovati brez nekoliškošnega znanja nemškega jezika, in to so ravno sedaj od učencev 4. razreda ljudskih šol tirja tudi pri na novo vpeljani sprejemni skušnji v začetku šolskega leta. Dokler so, žalibog, v srednjih šolah okoliščine take, za sedaj ne more biti drugače, ako hočemo, da bode v srednje šole pot odprta sinom kmetiškimi, ne pa samo gosposkim starišev. To je imel in je z ozirom na še obstoječe djanske razmere moral imeti dež. šolski svet pred očmi, ko je dovolil, daj se v 4. razredu mestnih šol podučuje po sedanjem načrtu. Sicer se pa vé, da je ves ukaz ministra za bogočastje in uk od 20. avg. t. l. („Schul- und Unterrichtsordnung“) le začasno, za poskušnjo vpeljan, in da se bode po okoliščinah kmalu moralo mnogo (posebno o jeziku) mnogo spremeniti. Zato bode — to moremo zagotoviti — gotovo bolje skrbel naš šolski svet kakor oni našinci, ki so sicer polni rodoljubja a malo poznajo šolske naprave in potrebe. — „Slov. Nar.“ se je zagrozil uni dan prav z debelim črkam nad tem, da „Matica“ uradom nemški dopisuje. To ni res. Ko bi bil „Slov. N.“ rekel, da je ranjki dr. Toman v tožbi proti Nemcu Wagnerju nemški dopisoval sodniji, tihi bi morali biti in le obžalovati ranjcega rodoljuba, da še v grobu mirú nima; al ker se oni pisatelj vsak dan v aktih sedanjega predsedstva Matičnega lahko prepriča, da uradnijam ne piše drugače, kakor slovenski, ne moremo si kaj, da ne bi onim „debelim“ črkam odgovorili, da ni res, kar pišejo.

— (Čitalnica postojnska) napravi 6. dan novembra zvečer ob pol 7. uri „besedo“ z godbo, petjem, govorom, samospetvom in s šaloigro „Starost slabost“. Čisti

dohodki so namenjeni ubogim pogorelcem v Postojni. Vljudno se vabijo k tej besedi dobrotniki vseh stanov, da uživaje veseli večer ob enem naklonijo pomoč usmiljenja vrednim siromakom pogorelcem. Odbor.

— (Komisija), ktera je ogledovala železnico med Ljubljano in Trebižem, je z delom popolnoma zadovoljna in pričakuje se, da se bo še v prvi polovici t. m. odprla.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Začetek državnega zbora je preložen na 8. novembra. Stališče poslanev je dandanes po skoro končanem boji francosko-pruskem ves drugačen kakor je takrat bil, ko so deželni zbori jih volili v državni zbor najbolj zato, da Avstrija, ako se nehoté potegne v boj, ne ostane na cedilu. Zarad delegacije, v kateri prav za prav se dela velika vnanja politika in v kateri bi se po cesarjevem pismu bili imeli prevdarjati „najvišji državni interesi“, so naši in drugi poslanci šli na Dunaj. Zdaj je vse to drugače. Državni zbor dobiva spet oni stari obraz, ki se je že davno pristudil vsem narodom, ki v centralizmu in v gospodstvu nemškem vidijo pogubo svojo in pogubo Avstrije. Da to gospodstvo zdaj, ko je Prus čuda zmagonosen po svojih armadah na Francoskem, in Bismark ima bogato plačanih agentov tudi po vseh večih mestih v Avstriji, glavo še veliko ponosnejše po konci nosi, to nam kažejo vsi ustavoverni časniki. In tudi minister grof Potocki, sicer minister „sprave“ imenovan, zapušča čedalje bolj „sredo zlate sklede“ in se vstopa na levo stran, kajti pozval je glasovitega glavarja decemberske ustave dr. Rechbauer-ja v ministerstvo. Samo to djanje kaže preočitno, kam meri zdaj Potocki. Nemške centraliste pridobiti si, Poljake potolažiti z lastnim ministrom, — vse druge narode pa žrtovati: ali pač Potocki misli, da po tej poti bode hudih zmešnjav avstrijskih konec? In v tako mršavem stanju naših notranjih zadev začne se državni zbor 8. novembra. Bog pomoz!

Iz francosko-pruskega bojišča. Nesreča za nesrečo zadeva Francoze na bojišču. Metz, najimenitnejša trdnjava, ki je Francozom še ostala, padla je 27. oktobra v roke Prusom. Njen poveljnik Bazaine se je s 3 maršali, 6000 oficirji in 173.000 vojaki udal Prusom, — to je, podkupljen od pruske vlade in Napoleona, je položil orožje brez boja. Pruski in Prusom privrženi časniki sicer slepijo svet, da je bil primoran to storiti zaradi lakote in družih nesreč; al vprašam je upravičeno: zakaj Bazaine z armado kakih 120.000 zdravih vojakov si ni upal planiti iz trdnjave in predreti nemško vojsko, če tudi ona šteje 200.000 mož? Bazaine je izdal in prodal cesarja Maksa v Mehiki, in toisto je storil zdaj z Metzom. S tem udarcem je pogubljen tudi Pariz, kajti vsa nemška armada, ki je oblegala zdaj Metz, se je vzdignila zdajci proti Parizu. Na vseh svetnikov dan se je imel začeti Pariz bombardovati; vsaki trdnjavi v okolici pariški je namenjeno 2000 bomb. To bo strašno pokončevanje glavmega francoskega mesta! Namen Bazainovega izdajalstva pa po dogovoru pruske vlade, ki ne trpi republike francoske, je neki ta, da zedinjena velika truma nemških in Bazainovih francoskih vojakov posadi spet Napoleona ali sina njegovega na prestol francoski, in dokler ni Napoleon IV. polnoleten, bi Bazaine bil vladnik (regent). Kdaj pa bode zadnji konec vsem tem grozovitim homatijam, sam Bog vé.